

[ARTYKUŁ RECENZOWANY]

Udział przedstawiciela społecznego w postępowaniu immunitetowym w świetle obowiązujących przepisów

Participation of a social representative in immunity proceedings in the light of regulations currently in force

DOI: [10.26368/17332265-59/60-3/4-2022-4](https://doi.org/10.26368/17332265-59/60-3/4-2022-4)

TYMON MARKIEWICZ

Katedra Postępowania Karnego
Katolickiego Uniwersytetu
Lubelskiego Jana Pawła II
tymon.markiewicz@kul.pl

SŁOWA KLUCZOWE

przedstawiciel społeczny, organizacja społeczna, postępowanie immunitetowe, postępowanie sądowe

KEYWORDS

social representative, social organization, immunity proceedings, judicial proceedings

ABSTRAKT

W artykule przedstawiono argumentację na rzecz stanowiska, że przedstawiciel społeczny, o którym mowa w art. 90 § 1 Kodeksu postępowania karnego, może brać udział w postępowaniu immunitetowym, będącym „postępowaniem sądowym” w rozumieniu prawa i orzecznictwa Sądu Najwyższego. Błędny jest zatem pogląd, zgodnie z którym przedstawiciel społeczny nie może uczestniczyć w postępowaniu immunitetowym, gdyż postępowanie to jest wyłącznie elementem postępowania przygotowawczego, a więc nie jest „postępowaniem sądowym”. Aby przedstawiciel organizacji społecznej mógł brać udział w postępowaniu immunitetowym, nie jest tym samym konieczna żadna zmiana legislacyjna.

ABSTRACT

The article presents arguments for the position that the social representative referred to in Art. 90 § 1 of the Code of Criminal Procedure, may participate in immunity proceedings, which are “judicial proceedings” within the meaning of the law and the jurisprudence of the Supreme Court. Therefore, the view according to which a social representative cannot participate in the immunity proceedings is erroneous, since these proceedings are only an element of the preparatory proceedings, and therefore are not “judicial proceedings”. Thus, no legislative change is necessary for a representative of a social organization to participate in the immunity proceedings.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie argumentacji na rzecz stanowiska, że przedstawiciel społeczny, o którym mowa w art. 90 § 1 Kodeksu postępowania karnego (k.p.k.), może brać udział w postępowaniu immunitetowym. Asumpt do podjęcia tego tematu stanowi postanowienie Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2021 roku. Zajęto tam stanowisko, zgodnie z którym nie jest dopuszczalny udział przedstawiciela społecznego w postępowaniu immunitetowym - postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 80 Prawa o ustroju sądów powszechnych. Wskazano, że zgodnie z art. 90 § 1 k.p.k. udział przedstawiciela społecznego możliwy jest wyłącznie w „postępowaniu sądowym”, a postępowanie immunitetowe - w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności

karnej czy zezwolenia na zatrzymanie - mimo że toczy się przed sądem dyscyplinarnym, takim postępowaniem nie jest. Pogląd ten został powtórzony w tej samej sprawie w postanowieniu z dnia 21 kwietnia 2021 roku. Potrzeba zajęcia stanowiska w tym przedmiocie wynika z tego, że - moim zdaniem - jest to pogląd błędny.

Przedstawiciel społeczny i postępowanie immunitetowe – podstawowe pojęcia

Uregulowana w art. 90 k.p.k. instytucja przedstawiciela społecznego jest jednym z niewielu elementów udziału czynnika społecznego w polskim postępowaniu karnym. Jej istotą jest to, że udział w procesie może zgłosić organizacja społeczna, jeżeli zachodzi potrzeba ochrony interesu społecznego lub interesu indywidualnego objętego zadaniami statutowymi tej organizacji, zwłaszcza ochrony wolności i praw człowieka (art. 90 § 1 k.p.k.). W literaturze podnosi się, że ustawodawca nie zdecydował się na limitowanie zakresu spraw, w których przedstawiciel społeczny może wziąć udział (Kil 2022, s. 50). Przedstawiciel społeczny jest szczególnym uczestnikiem postępowania, niezależnym od pozostałych. Nie oznacza to, rzecz jasna, że ma być to podmiot neutralny i jego udział w postępowaniu nie może być pośrednio związany z jedną ze stron procesowych. Sąd Najwyższy zajął w związku z tym stanowisko, zgodnie z którym sąd nie może odmówić dopuszczenia do udziału w rozprawie przedstawiciela organizacji społecznej z tego tylko powodu, że jego wystąpienie będzie ograniczać się do złożenia korzystnych dla oskarżonego oświadczeń (RW 408/76). Ponadto, jak podnosi się w orzecznictwie, nie należy do sądu kontrolowanie sposobu korzystania przez uczestników postępowania z ich uprawnień, choćby przedstawiciel organizacji społecznej sprowadzał swoją działalność do współpracy z obrońcą oskarżonego (II AKa 175/03).

Z kolei postępowanie immunitetowe to postępowanie w przedmiocie wyrażenia zgody na uchylenie immunitetu - pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności karnej, a szerzej - także w przedmiocie wyrażenia zgody na jego zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie. Postępowanie to jest powiązane z postępowaniem karnym, którego dotyczy potencjalna zgoda w nim wydawana. Postępowanie karne stanowi postępowanie główne, w ramach którego postępowanie immunitetowe ma charakter wpałkowy, incydentalny. Postępowanie immunitetowe z reguły następuje w początkowej fazie postępowania karnego, a więc w czasie, gdy postępowanie to znajduje się na etapie postępowania przygotowawczego, głównie prowadzonego przez prokuratora, czyli przed przejściem w fazę postępowania sądowego. Samo jednak postępowanie immunitetowe toczy się przed sądem dyscyplinarnym (art. 80 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych).

Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego w postępowaniu immunitetowym

Przepis art. 90 § 1 k.p.k. znajduje bezpośrednie zastosowanie w postępowaniu karnym opartym na przepisach Kodeksu postępowania karnego. Jednocześnie art. 128 Prawa o ustroju sądów powszechnych stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w rozdziale normującym kwestię odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów i asesorów sądowych stosuje się odpowiednio przepisy części ogólnej Kodeksu karnego oraz przepisy Kodeksu postępowania karnego, z wyłączeniem art. 344a i art. 396a, z uwzględnieniem odrębności wynikających z charakteru postępowania dyscyplinarnego. Z kolei art. 80 Prawa o ustroju sądów powszechnych, normujący problematykę postępowania immunitetowego, nie znajduje się w dziale drugim, rozdziale trzecim tej ustawy, o którym mowa powyżej. Inny jest bowiem przedmiot sędziowskiego postępowania dyscyplinarnego i postępowania immunitetowego, nie dziwią więc odrębne regulacje w tym przedmiocie. Artykuł 80 normuje kwestie postępowania immunitetowego jedynie szczątkowo - ani on, ani żaden inny przepis nie zawiera wyraźnego odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego w tym postępowaniu. O stosowaniu w tym postępowaniu przepisów karnoprosesowych przesądziła uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2009 roku (I KZP 5/09) - zgodnie z jej tezą w postępowaniu toczącym się przed sądem dyscyplinarnym w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej lub na jego tymczasowe aresztowanie odpowiednie zastosowanie mają przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym zawarte w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych, a w zakresie nimi nieuregulowanym, koniecznym dla zachowania funkcjonalności i standardów rzetelnego procesu - przepisy Kodeksu postępowania karnego. Odpowiednie stosowanie przepisów oznacza stosowanie przepisów odniesienia wprost albo z modyfikacjami lub ich niestosowanie (I KZP 9/17; III CZP 56/06; II SA/Ke 119/13). Wybór jednej z tych trzech możliwości jest determinowany przede wszystkim przez badanie ewentualnego zaistnienia jednej z negatywnych przesłanek odpowiedniego stosowania przepisów, do których zalicza się szczególnie rangę zasady procesowej, brak regulacji, fragmentaryczność regulacji, zupełność regulacji, sprzeczność regulacji, bezprzedmiotowość regulacji, charakter norm zawartych w przepisach odniesienia oraz właściwość podmiotu uprawionego (Dudka 2015, s. 9-15). W wypadku postępowania immunitetowego, uwzględniając treść art. 128 Prawa o ustroju sądów powszechnych, należy także dodatkowo zwrócić uwagę na odrębności wynikające z charakteru tego postępowania. Żadna ze wskazanych przesłanek nie stoi na przeszkodzie, aby stosować w postępowaniu immunitetowym przepisy regulujące instytucję

przedstawiciela społecznego. Nie uniemożliwia tego ranga tych przepisów, nie ma także odrębnej regulacji w tym przedmiocie w ustawie normującej to postępowanie, nie sposób uznać, aby udział przedstawiciela społecznego w tym postępowaniu był bezprzedmiotowy lub nie licował z jego charakterem. Na tym gruncie nie zostały także wyrażone żadne wątpliwości przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego w sprawie o sygnaturze akt I DI 18/21.

Postępowanie immunitetowe jako „postępowanie sądowe” w rozumieniu art. 90 § 1 Kodeksu postępowania karnego

Przepis art. 90 § 1 k.p.k. posługuje się sformulowaniem, zgodnie z którym przedstawiciel społeczny może brać udział w „postępowaniu sądowym”. Zwrot ten należy rozumieć następująco: udział przedstawiciela społecznego jest możliwy nie tylko w postępowaniu karnym w głównym nurcie procesu, jednocześnie jednak nie jest możliwy w każdym postępowaniu toczącym się przed sądem. Mając na uwadze zakaz wykładni homonimicznej, trzeba zauważyć, że Kodeks postępowania karnego posługuje się zwrotem „postępowanie sądowe” nie tylko w art. 90 § 1 - o „postępowaniu sądowym” jest mowa także między innymi w art. 540 § 1, dotyczącym wznowienia postępowania. Artykuł 540 § 1 k.p.k. stanowi co prawda nie po prostu o „postępowaniu sądowym”, ale o postępowaniu sądowym podlegającym wznowieniu (postępowaniu sądowym zakończonym prawomocnym orzeczeniem), jednakże bogate orzecznictwo oparte na tym przepisie może być w niniejszej sprawie pomocne. Za „postępowanie sądowe” w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k., poza oczywistym postępowaniem karnym w głównym nurcie, uznano między innymi: postępowanie o stwierdzenie nieważności orzeczenia na podstawie ustawy lutowej (II KO 38/02), postępowanie ekstradycyjne (II KO 63/22; III KO 112/16), postępowanie stwierdzające niedopuszczalność środka odwoławczego (V KO 35/07), postępowanie wykonawcze w zakresie, w jakim nie jest możliwe zastosowanie art. 24 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego (V KO 43/15; IV KK 537/17). Jednocześnie jako postępowanie sądowe niepodlegające wznowieniu w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k. zakwalifikowano między innymi: postępowanie w trybie art. 37 k.p.k. (II KZ 35/22), postępowanie w przedmiocie zaniechania ścigania (III KZ 87/14), postępowanie co do postanowienia sądu wydanego na podstawie art. 49 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych o ukaraniu uczestnika postępowania karą porządkową (IV KO 118/07). Wypada w tym miejscu zauważyć, że za przedmiotowe postępowanie sądowe nie zostało uznane także postępowanie dyscyplinarne wobec sędziów, nastąpiło to jednak wyłącznie z braku możliwości zastosowania w tym postępowaniu art. 540 § 1 k.p.k. w związku z uregulowaniem w art. 126 § 1-2 Prawa o ustroju sądów powszechnych odrębnych podstaw

wznowieniowych (SNO 58/09). Kluczowym wnioskiem wypływającym z powyższego zestawienia - pamiętając, że art. 540 § 1 k.p.k. nie stanowi wyłącznie o „postępowaniu sądowym”, ale jego zakres przedmiotowy jest dodatkowo zawężony przez zwrot „zakończone prawomocnym orzeczeniem” oraz istotą podstaw wznowienia postępowania - jest to, że przepisy Kodeksu postępowania karnego jako „postępowanie sądowe” postrzegają nie tylko postępowanie karne w głównym nurcie procesu, lecz również inne postępowania, niekiedy nawet mogące być określone jako incydentalne.

W literaturze został wyrażony niekwestionowany pogląd, że z treści art. 90 § 1 k.p.k. wynika, że skoro przedstawiciel społeczny może brać udział w „postępowaniu sądowym”, to *a contrario* nie może brać udziału w postępowaniu przygotowawczym (Eichstaedt 2022, t. 1; Tomkiewicz 2012, s. 111). W sprawie o sygnaturze akt I D1 18/21 brak możliwości udziału przedstawiciela społecznego w postępowaniu immunitetowym oparto na założeniu, że nie jest to postępowanie sądowe, ale szczególnego rodzaju postępowanie incydentalne, z reguły pozostające na etapie postępowania przygotowawczego prowadzonego przez prokuratora. Nie można zgodzić się z tym, że postępowanie immunitetowe można zrównać z postępowaniem incydentalnym *sensu stricto*. Tego typu postępowaniami są przecież między innymi postępowania w przedmiocie środków zapobiegawczych czy kosztów procesu. Doniosłość postępowania immunitetowego dostrzeżono, jak się zdaje, we wskazaniu, że jest to „szczególnego rodzaju” postępowanie incydentalne. Z takim stwierdzeniem można zgodzić się na poziomie ustalenia, że postępowanie immunitetowe jest postępowaniem odrębnym od postępowania w głównym nurcie procesu. W żadnym razie nie można jednak z takiego założenia wyciągać wniosku, że nie jest ono postępowaniem sądowym, o którym mowa w art. 90 § 1 Kodeksu postępowania karnego. Niewątpliwie będzie tak, gdy postępowanie główne będzie znajdować się na etapie postępowania przygotowawczego. Częściowo sugeruje to art. 13 k.p.k., nakładając na oskarżyciela, a nie na jakikolwiek inny podmiot, obowiązek uzyskania zezwolenia władzy, od którego ustawa uzależnia ściganie. Nie jest to jednak tylko wпадkowe postępowanie na przygotowawczym etapie procesu, ale szczególnego rodzaju postępowanie warunkujące możliwość prowadzenia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności karnej (argument do art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k.). O wadze tego postępowania świadczy także art. 17 § 2 k.p.k., ograniczający istotnie zakres możliwych do przeprowadzenia czynności procesowych do czasu uzyskania zezwolenia władzy. Do chwili otrzymania zezwolenia władzy, od których ustawa uzależnia ściganie, organy procesowe dokonują tylko czynności niecierpiących zwłoki w celu zabezpieczenia śladów i dowodów, a także czynności zmierzające

do wyjaśnienia, czy wniosek będzie złożony lub zezwolenie będzie wydane. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że chodzi tu o czynności, o których mowa w art. 308 k.p.k. (WSP 1/09), co jednak spotkało się z krytyką doktryny procesu karnego (Janusz-Pohl 2011, s. 127-138). Pogląd o utożsamieniu zakresu czynności w trybie art. 17 § 2 k.p.k. z czynnościami tak zwanego dochodzenia w niezbędnym zakresie jest zbyt daleko idący. Mianowicie art. 308 § 2 k.p.k. przewiduje możliwość przesłuchania osoby podejrzanej o popełnienie przestępstwa w charakterze podejrzanego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeśli zaistnieją warunki sporządzenia takiego postanowienia. Tymczasem w trybie art. 17 § 2 k.p.k. w rachubę wchodzi jedynie zabezpieczenie dowodowe, co wyklucza możliwość przedstawienia zarzutów z art. 308 § 2 k.p.k., gdyż jest to czynność służąca do skierowania procesu na określoną osobę (Grzegorzczuk 1986, s. 284-285). Nie można bowiem dokonać żadnych czynności skierowanych przeciwko określonej osobie do czasu zakończenia postępowania immunitetowego. Powyższe świadczy o tym, że jest to postępowanie szczególne, warunkujące dopuszczalność procesu co do istoty, niebędące jedynie typowym postępowaniem wypadkowym na etapie postępowania przygotowawczego.

Nie jest również tak, że postępowanie immunitetowe zawsze będzie występowało, gdy postępowanie główne będzie znajdować się na etapie postępowania przygotowawczego. Może ono także nastąpić w ramach postępowania sądowego w głównym nurcie procesu. W odniesieniu do tego etapu Sąd Najwyższy zajął potwierdzające powyższe rozważania stanowisko, zgodnie z którym „możliwość konwalidacji braku, o którym mowa w art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. wynika z art. 17 § 2 *in fine* k.p.k., który przewiduje, że w razie nieistnienia takiego zezwolenia sąd, rozstrzygający w przedmiocie procesu, podejmuje czynności zmierzające do wyjaśnienia, czy zezwolenie będzie wydane. Oznacza to również obowiązek oczekiwania przez ten sąd na rezultat postępowania wypadkowego zainicjowanego wnioskiem o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności, gdy wniosek został złożony. Unormowanie określone w art. 17 § 2 k.p.k. świadczy o tym, że wskazana negatywna przesłanka dopuszczalności procesu głównego ma charakter względny, to znaczy, przeszkoda ta, uniemożliwiająca jego wszczęcie albo kontynuowanie, jest usuwalna” (SNO 56/16). Powyższa teza potwierdza, że postępowanie immunitetowe nie jest tylko zwykłym postępowaniem incydentalnym, ale postępowaniem, od którego zależy byt postępowania w głównym nurcie, bezpośrednio oddziałującym na to postępowanie, nawet jeśli znalazło się ono już w fazie jurysdykcyjnej. Powyższe potwierdza także aktualne orzecznictwo Sądu Najwyższego. W postanowieniu w sprawie o sygnaturze akt I KZP 7/22 wskazano, że „to, że postępowanie immunitetowe

toczy się przed sądem dyscyplinarnym, nie zmienia faktu, iż jest postępowaniem incydentalnym w ramach postępowania przygotowawczego *in rem* (a przynajmniej ściśle z nim związanym), warunkującym możliwość toczenia się postępowania karnego przeciwko osobie, którą chroni immunitet”.

Co więcej, potrzeba oczekiwania na zezwolenie władzy, od którego ustawa uzależnia ściganie, nie daje podstawy zawieszenia postępowania (Gostyński 1994, s. 60; Stefański 2002, s. 19; odmiennie: Iwanicki 1999, s. 7). Okoliczność ta nie ma bowiem charakteru trwałego i nie mieści się w dyspozycji art. 22 § 1 k.p.k. (Kosonoga 2022, t. 7). Nie jest to bowiem długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, ale okoliczność warunkująca w ogóle dopuszczalność jego prowadzenia. Nie ma możliwości zawieszenia postępowania w celu ustalenia, czy dopuszczalne jest to, aby w ogóle pozostawało ono w toku. Możliwość zastosowania art. 22 § 1 k.p.k. może nastąpić jedynie w dopuszczalnym, toczącym się już procesie.

Poza opisanym powyżej - wynikającym z istoty postępowania immunitetowego - brakiem możliwości uznania go wyłącznie za postępowanie wпадkowe w postępowaniu przygotowawczym, trzeba podkreślić, że wykazuje ono liczne cechy postępowania sądowego *sensu stricto*. Przede wszystkim toczy się przed sądem (obecnie przed Izbą Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego). Postępowanie immunitetowe rejestrowane jest jako odrębna sprawa, której nadawana jest sygnatura akt. Sąd orzeka w tym postępowaniu na posiedzeniu z udziałem stron, które może być także jawne zewnętrznie (art. 95b § 1 k.p.k.). Jest to postępowanie dwuinstancyjne, a więc realizujące prawo jego uczestników do odwołania (wniesienia zażalenia). Postępowanie to ma zatem liczne przymioty postępowania, co do którego nie ma wątpliwości, że udział w nim przedstawiciela społecznego jest możliwy.

Przedstawiciel społeczny w postępowaniu immunitetowym – aspekty systemowe i praktyczne

W omawianej kwestii nie można również tracić z pola widzenia wymiaru systemowego. Udział przedstawiciela społecznego w postępowaniu immunitetowym może być swoistym bezpiecznikiem przed ewentualnymi nadużyciami bądź naruszeniami praw obywatelskich i procesowych. Perspektywa ta może się rysować w związku z licznymi zastrzeżeniami formułowanymi w orzecznictwie krajowym i międzynarodowym w odniesieniu do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (C-204 / 21 R; Reczkowicz przeciwko Polsce; BSA I-4110-1 / 20). Organ ten został co prawda zlikwidowany, jednak jego funkcjonowanie stanowi argument za jak najszerzym dopuszczeniem czynnika społecznego do udziału w postępowaniu immunitetowym. Naturalnym „kandydatem” do udziału w tego typu postępowaniach są dwie grupy organizacji

społecznych: stowarzyszenia sędziowskie oraz stowarzyszenia mające na celu obronę praworządności i praw człowieka. W ramach pierwszej grupy można podnieść, że w § 5 pkt 1 i pkt 5 statutu Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia” wskazano, że celem Stowarzyszenia jest umacnianie niezależności sądów i niezawisłości sędziów, a także reprezentowanie zawodowych i społecznych interesów środowiska sędziowskiego. Cele te są osiąmane między innymi przez współpracę z Krajową Radą Sądownictwa, organami władzy państwowej i samorządowej oraz środkami masowego przekazu (§ 6 pkt 3c statutu). Podobnie jest w odniesieniu do Stowarzyszenia Sędziów „Themis”, którego cel to między innymi działanie na rzecz umacniania niezależności sądów i niezawisłości sędziów w celu pełnej realizacji obywatelskiego prawa do sądu (§ 5 pkt 1 statutu) i wyrażanie poglądów środowiska sędziowskiego w kwestiach dotyczących tego środowiska (§ 5 pkt 5 statutu). Cele te są osiąmane między innymi przez współpracę z Krajową Radą Sądownictwa oraz organami władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej (§ 6 pkt 3 statutu), i wypowiedzanie się w sprawach publicznych dotyczących legislacji i problemów wymiaru sprawiedliwości (§ 6 pkt 6 statutu). Z kolei w ramach drugiej ze wskazanych kategorii jedynie przykładowo można wskazać Fundację „Akcja Demokracja”, której celem statutowym jest między innymi propagowanie solidarności i sprawiedliwości społecznej, wspieranie oraz ochrona wolności i praw człowieka, ochrona przed wszelkiego rodzaju dyskryminacją (§ 7 pkt b, c, e statutu), które to cele są osiąmane między innymi przez prowadzenie bezpośredniego dialogu z urzędnikami i urzędniczkami, politykami i polityczkami w sprawach istotnych dla Fundacji (§ 8 pkt g statutu). Można również przywołać Stowarzyszenie „Amnesty International”, którego celem jest urzeczywistnienie wizji świata, w którym każdej osobie przysługują prawa zawarte w Powszechnej deklaracji praw człowieka i innych uznanych międzynarodowych normach dotyczących praw człowieka. Stowarzyszenie osiąga swój cel przez podejmowanie badań i działań zmierzających do zapobiegania ciężkim naruszeniom tych praw i zaniechania tych naruszeń (§ 7 pkt 1-2 statutu). Powyższe obrazuje, że w sytuacji, gdy udział przedstawiciela społecznego jest nie tylko możliwy, ale wręcz na swój sposób pożądany, jego działalność w postępowaniu immunitetowym może stanowić wprost osiągnięcie celów statutowych organizacji społecznych, co powinno czynić ten udział realnym i merytorycznym, a nie wyłącznie formalnym.

Wymaga odnotowania, że Izba Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego postanowieniem z dnia 17 listopada 2022 roku (II ZIZ / 22) przedstawiła odmienną od krytykowanej w tym tekście wykładnię art. 90 § 1 Kodeksu postępowania karnego. Konkretnie dopuszczono przedstawiciela społecznego do udziału w postępowaniu w przedmiocie wyrażenia zgody na zatrzymanie

i przymusowe doprowadzenie sędziego, które to postępowanie uznawane jest za element postępowania immunitetowego. W odniesieniu do argumentacji tam zawartej na szczególną uwagę zasługuje odwołanie się do standardu konstytucyjnego. Sąd Najwyższy uznał, że skoro w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego za „sprawę” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uznano postępowanie w przedmiocie tymczasowego aresztowania, a więc procesowego pozbawienia wolności, to także „sprawą” jest postępowanie w przedmiocie wyrażenia zgody na procesowe pozbawienia wolności sędziego.

***

Podsumowując, w ocenie autora przedstawiciel społeczny ma prawo brać udział w postępowaniu immunitetowym. Jest to stan prawny *de lege lata* - w celu realnego umożliwienia przedstawicielowi społecznemu udziału w postępowaniu immunitetowym nie jest wymagana żadna ingerencja ustawodawcy. Prawo to wynika z prawidłowej wykładni art. 90 § 1 k.p.k. w zw. z art. 80 § 1-4 i art. 128 Prawa o ustroju sądów powszechnych, z uwzględnieniem treści uchwały Sądu Najwyższego wydanej w sprawie o sygnaturze akt I KZP 5/09.

BIBLIOGRAFIA

- Dudka, Katarzyna. 2015. *Zasady i zakres odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy. Zasady ponoszenia kosztów postępowania dyscyplinarnego notariuszy na tle regulacji dotyczących innych zawodów prawniczych*. Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości.
- Eichstaedt, Krzysztof. 2022. *Kodeks postępowania karnego*. T. 1: *Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el [komentarz do art. 90].
- Gostyński, Zbigniew. 1994. *Zawieszenie postępowania karnego*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Grzegorzczak, Tomasz. 1986. *Wnioskowy tryb ścigania czynów karalnych*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Iwanicki, Stanisław. 1999. Immunitet parlamentarny jako przyczyna zawieszenia postępowania karnego. *Prokuratura i Prawo*, 10.
- Janusz-Pohl, Barbara. 2011. Glosa do postanowienia SN z 21.07.2009 r. *WSP*, 1/09, *WPP*, 1.
- Kil, Jan. 2022. Przedstawiciel społeczny w polskim procesie karnym *de lege ferenda*. *PPP*, 4.
- Kosonoga, Jacek. 2022. *Kodeks postępowania karnego*, t. 1: *Komentarz do art. 1-166*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, LEX/el [komentarz do art. 13].
- Stefański, Ryszard Andrzej. 2002. Karnoprosesowe aspekty zgody parlamentarzysty na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej. *Prokuratura i Prawo*, 6.
- Tomkiewicz, Małgorzata. 2012. Udział przedstawiciela społecznego w procesie karnym. *Prokuratura i Prawo*, 7-8.

AKTY PRAWNE I DOKUMENTY

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1375, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1693 - ustawa lutowa).

- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku - Prawo o ustroju sądów powszechnych
(t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2072, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich
(t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 969, z późn. zm.).

ORZECZNICTWO

- Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 lipca 2021 roku, Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19.
- Postanowienie Wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 lipca 2021 roku, C-204/21 R, ECLI:EU:C:2021:593.
- Postanowienie Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2022 roku, sygn. akt II ZIZ 4/22 [niepublikowane].
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2022 roku, sygn. akt II KZ 35/22 [niepublikowane].
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2022 roku, sygn. akt I KZP 7/22, LEX nr 3403097.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2022 roku, sygn. akt II KO 63/22, OSNK 2022, z. 10, poz. 38.
- Postanowienie Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2021 roku, sygn. akt I DI 18/21 [niepublikowane].
- Postanowienie Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2021 roku, sygn. akt I DI 18/21, LEX nr 3181900.
- Uchwała Sądu Najwyższego (pełny skład Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, Izba Karna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) z dnia 23 stycznia 2020 roku, sygn. akt BSA I-4110-1/20, OSNW 2020, z. 2, poz. 7.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2018 roku, sygn. akt IV KK 537/17, LEX nr 2450271.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2017 roku, sygn. akt I KZP 9/17, OSNKW 2017, nr 10, poz. 59.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2017 roku, sygn. akt III KO 112/16, OSNKW 2017, z. 8, poz. 47.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2017 roku, sygn. akt SNO 55/16, LEX nr 2204971.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 września 2015 roku, sygn. akt V KO 43/15, OSNKW 2016, z. 1, poz. 3.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2014 roku, sygn. akt III KZ 87/14, OSNKW 2015, z. 4, poz. 32.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2009 roku, sygn. akt SNO 58/09, OSNKW 2010, z. 6, poz. 48.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2009 roku, sygn. akt I KZP 5/09, OSNKW 2009, z. 7, poz. 51.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2009 roku, sygn. akt WSP 1/09, OSNKW 2009, z. 9, poz. 79.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 roku, sygn. akt IV KO 118/07, LEX nr 346765.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2007 roku, sygn. akt V KO 35/07, OSNWSK 2007, z. 1, poz. 1793.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2007 roku, sygn. akt V KZ 24/07, OSNKW 2007, z. 6, poz. 53.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2006 roku, sygn. akt III CZP 56/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 43.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2003 roku, sygn. akt II KO 38/02, OSNWSK 2003, z. 1, poz. 404.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1976 roku, sygn. akt RW 408/76, OSNKW 1977, z. 1-2, poz. 15.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29 października 2003 roku, sygn. akt II Aka 175/03, KZS 2004, z. 4, poz. 43.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach z dnia 21 marca 2013 roku, sygn. akt II SA/Ke 119/13, LEX nr 1299528.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

Statut Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, <https://www.iustitia.pl/o-iustitii/statut-stowarzyszenia> [dostęp: 10 listopada 2022 roku].

Statut Stowarzyszenia Sędziów „Themis”, <http://themis-sedziowie.eu/statut/> [dostęp: 10 listopada 2022 roku].

Statut Fundacji „Akcja Demokracja”, <https://www.akcjademokracja.pl/o-nas/statut/> [dostęp: 10 listopada 2022 roku].

Statut Stowarzyszenia „Amnesty International”, <https://amnesty.org.pl/wp-content/uploads/2018/10/Statut-Amnesty.pdf> [dostęp: 10 listopada 2022 roku].

Niniejszy tekst jest dostępny na licencji Creative Commons - Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowa. Pełna treść licencji jest dostępna na stronie internetowej: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode.pl>.